

Collegevoorstel

Zaaknummer	655942	Behandeld door	Sandra van Vliet
Datum	18 december 2023	Mede adviseur(s)	
Collegevergadering	16 januari 2024	Eenheidsmanager	André Putker
Portefeuillehouder	Ria Ankersmit		
Onderwerp	Handelingsperspectief Aanpak Droogte Achterhoek & Liemers		

Voorgestelde beslissing

1. De rapportage 'Het Watersysteem in Balans, Verkenning toekomstperspectief Achterhoek en Liemers – spoor 1' (H+N+S en Witteveen+Bos, juni 2023) te aanvaarden als invulling van het speerpunt '*handelingsperspectieven ontwikkelen*' uit de bestuurlijke overeenkomst Aanpak Droogte Achterhoek van februari 2022.
2. De inzichten uit deze rapportage waar mogelijk te benutten als bouwsteen water en bodem bij de ontwikkeling en uitwerking van relevante gemeentelijke plannen, waaronder in elk geval de gemeentelijke uitwerking van opgaven die voortkomen uit het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) en de regioarrangementen.
3. Bij de onder beslippunt 2 genoemde relevante plannen binnen de deelgebieden die in de rapportage worden onderscheiden, actief en constructief samen te werken met de partners van de Aanpak Droogte Achterhoek & Liemers.

Samenvatting van de beslissing(en)

Het (regiobreed) aanvaarden van de rapportage 'Het Watersysteem in Balans, Verkenning toekomstperspectief Achterhoek en Liemers – spoor 1' (H+N+S en Witteveen+Bos, juni 2023) vormt de basis voor enerzijds het continueren van de regionale samenwerking Aanpak Droogte Achterhoek en anderzijds de start van een nieuwe fase in die samenwerking. De fase van analyse en onderzoek kan overgaan in de fase van uitvoering en realisatie.

Raad	Nee	Openbaarheid	Openbaar
Ondernemingsraad/ Georganiseerd overleg	Nee	Belangenvereniging/ Wijkraad	Nee
Consequenties voor	Naam Medewerker		
Financiën			
P&O			
Inkoop			
I&A			
Communicatie			
Juridisch			

Collegevoorstel

Onderwerp: Handelingsperspectief Aanpak Droogte Achterhoek & Liemers

Voorgestelde beslissing

1. De rapportage 'Het Watersysteem in Balans, Verkenning toekomstperspectief Achterhoek en Liemers – spoor 1' (H+N+S en Witteveen+Bos, juni 2023) te aanvaarden als invulling van het speerpunt '*handelingsperspectieven ontwikkelen*' uit de bestuurlijke overeenkomst Aanpak Droogte Achterhoek van februari 2022.
2. De inzichten uit deze rapportage waar mogelijk te benutten als bouwsteen water en bodem bij de ontwikkeling en uitwerking van relevante gemeentelijke plannen, waaronder in elk geval de gemeentelijke uitwerking van opgaven die voortkomen uit het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) en de regioarrangementen.
3. Bij de onder beslispunt 2 genoemde relevante plannen binnen de deelgebieden die in de rapportage worden onderscheiden, actief en constructief samen te werken met de partners van de Aanpak Droogte Achterhoek & Liemers.

Aanleiding

Sinds de start in 2019 is Oude IJsselstreek partner in de regionale samenwerking Aanpak droogte Achterhoek. Tussen 2020 en 2022 is het watersysteem in beeld gebracht en doorgerekend. Het resultaat daarvan was 'Het watersysteem van de Achterhoek (H+N+S, augustus 2021)' en 'Het feitenbeeld watersysteem Liemers (H+N+S, december 2022)'. Uit deze analyses kwam naar voren dat de opgave voor droogte circa 100 mm extra water vasthouden betekent. Dit is een gemiddelde voor het hele gebied. Om te komen tot een toekomstperspectief, is een gebiedsbrede verdieping van maatregelen uitgevoerd voor de hele Achterhoek en Liemers. Het resultaat daarvan is 'Het watersysteem in balans, Verkenning toekomstperspectief Achterhoek & Liemers – spoor 1 (H+N+S en Witteveen+Bos, juni 2023), hierna kortweg aangeduid als 'handelingsperspectief'.

Wat wordt met beslissing bereikt

Met het feitenbeeld uit 2021 en het nu voorliggende handelingsperspectief is gebiedsdekkend in beeld gebracht én onderbouwd welke maatregelen waar en met welk effect kunnen bijdragen aan het omgaan met (extreme) droogte. De analyse levert op regionaal niveau inzicht in de effectiviteit van maatregelen, de ruimtelijke consequenties en realisatiekosten. Door het handelingsperspectief te aanvaarden, kan het op lokaal niveau worden toegepast in het ontwikkelen en toetsen van plannen en (gebieds)processen. Ruimtelijke opgaven komen immers in toenemende mate samen in integrale uitvoeringstrajecten. De inzichten uit het handelingsperspectief zijn in dergelijke trajecten toepasbaar door richting te geven aan verdiepend lokaal onderzoek, aan integrale belangenafweging en aan meekoppelkansen op het gebied van bijvoorbeeld stikstof, Kaderrichtlijn water, woningbouw, landbouwtransitie, energie en drinkwater.

De extreme droogte van de afgelopen jaren is gerelateerd aan klimaatverandering. De regionale samenwerking Aanpak droogte Achterhoek draagt bij aan SDG doel 13, "klimaatactie". Uitvoering van de in het handelingsperspectief opgenomen maatregelen leidt tot herstel en behoud van natte natuur in de Achterhoek en draagt bij aan SDG doel 15, "leven op het land".

Argumenten om in te stemmen met voorgestelde beslissing(en)

- 1.1. Met de genoemde onderzoeken is invulling gegeven aan één van de vier speerpunten uit de Bestuurlijke overeenkomst aanpak droogte Achterhoek uit februari 2022

In de Bestuurlijke overeenkomst aanpak droogte Achterhoek uit februari 2022 is voor de periode 2022-2023 gekozen voor vier speerpunten, te weten: *handelingsperspectieven ontwikkelen, zichtbaar maken en verbinden, collectieve leerervaringen opdoen en netwerk verstevigen.*

Met het ontwikkelen van handelingsperspectieven werd bedoeld:

- *“Handelingsperspectieven ontwikkelen: bewustzijn vergroten en verder kennis ontwikkelen, handelingsperspectieven in beeld brengen.*
- *Zicht krijgen op effectieve maatregelen in deelgebieden. Denk aan maatregelen voor droogte, andere weersextremen en koppelkansen met andere opgaven en gebiedskwaliteiten.*
- *Er met elkaar voor zorgen dat we de uitvoering daarvan door de verschillende partners in een versnelling krijgen.”*

Het voorliggende eindrapport maakt duidelijk dat er handelingsperspectief is voor de droogteproblematiek (én wateroverlastsituaties) waarmee we in toenemende mate te maken hebben. De analyse levert op regionaal niveau inzicht in de effectiviteit van maatregelen, de ruimtelijke consequenties en realisatiekosten. Het geeft daarmee uitvoering aan deze bestuursafpraak.

Voor de periode na 2023 moeten nieuwe keuzes gemaakt worden. Verwacht mag worden dat het zal gaan om het vormgeven van de overgang van een fase in de samenwerking die in het teken heeft gestaan van analyse en onderzoek, naar een fase die in het teken zal staan van integrale aanpak en uitvoering. Het aanvaarden van de resultaten tot nu toe geeft een solide basis voor die overgang.

2.1. Het handelingsperspectief geeft een onderbouwing voor de programmering en prioritering van opgaven en voor de ontwikkeling van gemeentelijke water(beleids)plannen en ruimtelijke(beleids)plannen

Met de Kamerbrief “Water en bodem sturend” heeft het Rijk een koers bepaald waarin het bodem-watersysteem veel nadrukkelijker dan voorheen bepalend is voor ruimtelijke ontwikkelkeuzes in gebieden. Hierbij geldt als uitgangspunt dat de voorliggende omvangrijke opgaven op het gebied van landbouw-transitie, stikstofreductie, energietransitie, herstel van biodiversiteit, verbetering van waterkwaliteit en ook het klimaatadaptatievraagstuk de komende decennia in samenhang binnen gebiedsprocessen worden uitgewerkt en uitgevoerd.

In opdracht van het Rijk werkt de provincie Gelderland momenteel samen met waterschappen en gemeenten intensief aan het opstellen van het programma Vitaal Landelijkgebied Gelderland (VLGG) en aan Regioarrangementen. Inzicht in de effectiviteit van maatregelen, de ruimtelijke consequenties en realisatiekosten is hiertoe van groot belang.

De resultaten van de rapportage ‘Het Watersysteem in Balans, Verkenning toekomstperspectief Achterhoek en Liemers’ is opgenomen als “bouwsteen water en bodem” bij het VLGG en de droogte opgave is geagendeerd in de concept Regioarrangementen en in het concept Ruimtelijk Voorstel van de provincie. Het is van belang dat alle partners het handelingsperspectief gebruiken bij de ontwikkeling van (ruimtelijk) beleid en de uitwerking van ruimtelijke (gebieds)plannen, zodat water en bodem sturend concreet toepassing krijgt bij het maken van ruimtelijke keuzes op regionaal niveau en bij de programmering en prioritering van opgaven.

2.2. Het onderzoek geeft feitelijk inzicht in het speelveld en daarmee richting en houvast

Op basis van het huidig bodem-watersysteem en bodemgebruik is in beeld gebracht welke positieve maar ook negatieve effecten optreden op grond van de doorrekening van twee maatregelpakketten, waarbij het ene maatregelpakket uitgaat van huidige gebruikseisen sturend en het andere maatregelenpakket uitgaat van watersysteem sturend. Daarmee is de bandbreedte van het handelingsperspectief om te komen tot 100 mm extra grondwatervoorraad in beeld gebracht.

3.1. Bovenlokale en regionale samenwerking blijft nodig

In de bestuursovereenkomst is vastgelegd dat de sturing op doelen, projecten en resultaten de verantwoordelijkheid is van alle partners, binnen de eigen bevoegdheden. In het samenwerkingsverband ondersteunen de partners elkaar en hun activiteiten in de beweging naar een klimaatbestendige Achterhoek. De belangen van alle partners lopen niet altijd parallel, maar de opgave om de droogteproblematiek (dan wel een overvloed aan water) het hoofd te bieden verbindt partijen blijvend, omdat geen van hen afzonderlijk deze opgaven kan oplossen.

Kanttekeningen

1.1. *Het gepresenteerde beeld geeft inzicht maar is nog niet volledig*

- De effecten van de twee maatregelenpakketten zijn met behulp van een grondwatermodel doorgerekend. Uitkomst van het onderzoek is dat er handelingsperspectief is, maar tegelijkertijd ook dat ingrijpende maatregelen nodig zijn om de doelstelling te halen. Binnen het al in gang gezette gebiedsproces Winterswijk zijn gelijktijdig met de verdiepende analyses op regionaal niveau (Spoor 1), meer gebiedsspecifieke doorrekeningen van droogtemaatregelen uitgevoerd (Spoor 2). Gebleken is dat door in te zoomen op de gebiedsspecifieke situatie, met behoud van de positieve effecten op de waterbeschikbaarheid, de negatieve consequenties van de maatregelen sterk beperkt kunnen worden. Om voor een specifiek gebied tot een uitvoerbaar maatregelenpakket te komen, is die gebiedsspecifieke verdieping noodzakelijk. Het handelingsperspectief is dus geschikt als richtinggevende leidraad, maar het is geen ontwerpinstrument.
- De analyses zijn met name uitgevoerd vanuit het perspectief van het landelijk gebied. Een verdieping op de maatregelen in stedelijk gebied en op de interactie tussen stedelijk gebied en landelijk gebied is nodig om de mogelijkheden en consequenties (in het rapport zijn effecten op 4.000 tot 6.000 ha. stedelijk gebied geraamd) beter te kunnen duiden en meer grip te krijgen op het handelingsperspectief.
- Een belangrijk deel van het Achterhoeks bekensysteem wordt gevoed vanuit Duits grondgebied. Eventuele grensoverschrijdende maatregelen en effecten zijn onvoldoende in beeld en dienen samen met de Duitse grenspartners nader te worden verkend.

2.1. *Het gepresenteerde beeld is gebaseerd op de kennis van ca. 2020*

Het hydrologische model is gebouwd met de data die op dat moment beschikbaar waren. Recent zijn de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI verschenen en ook wordt op bovenregionaal niveau het effect van grootschalige extreme buien (zoals de Limburgbui in 2021) op de afvoer van de beken en rivieren doorgerekend. Anderzijds geldt dat in de afgelopen jaren al maatregelen zijn uitgevoerd (o.a. elke druppel de grond in, aangescherpt peilbeheer en maatregelen in het kader van ZON (Zoetwatervoorziening Oost Nederland)). In het licht van voortschrijdend inzicht zou de input in het hydrologisch model nu mogelijk iets anders uitkomsten geven. Bij een gebiedsspecifieke uitwerking wordt voortschrijdend inzicht uiteraard meegenomen.

Kosten, baten, dekking

N.v.t.

Uitvoering

Planning

N.v.t.

Personeel

N.v.t.

Communicatie/participatie

N.v.t.

Evaluatie/verantwoording

N.v.t.